

La globalisaziun da l'economia

■ La globalisaziun (numnada er mundialisaziun) è in vast process da liberalisaziun dal stgomi da bains, da servetschs e da chapitals en tut il mund. Ella è liada a la concurrenza pli e pli gronda ed al svilup tecnologic, surtut sin il champ dal traffic public e da la telecommunicaziun. Ses acturs principals n'èn betg ils stadis, mabain las interpresas mundialas. Las externalisaziuns n'èn en saez betg in nov fenomen: Ins externalisava gia en il 19avel tschientaner, ma vers la champagna nua che las pajas eran pli bassas e nua ch'ils sindicats eran debels e mal organisads.

Origins e caracteristicas dal mund globalisà

Ils emprims fastizs da la globalisaziun chattan ins gia durant las grondas scvertas (16avel tschientaner). Da quel temp cumparan las emprimas interpresas internaziunales, sco per exempel la Cumpagnia ollandaisa da l'India Oriental, ina da las emprimas interpresas anonimas constituidas tras azcias.

La Revoluziun industrial (19avel tschientaner) fa crescer fermamain la productivitat ed animescha las interpresas da tschertgar novs martgads da vendita. I naschan grondas gruppas industrialas (p.ex. Nestlé en Svizra, Siemens en Germania, Ericsson en Svezia). Il commerzi crescha a moda esponenziala fin l'Emprima Guerra mundiala.

Las duas guerras mundialas mettan per in temp in term a la globalisaziun, ed ins sto petgar ils onns 1970 per ch'il traffic commercial internaziunal sa revegnia puspè a moda pli massiva.

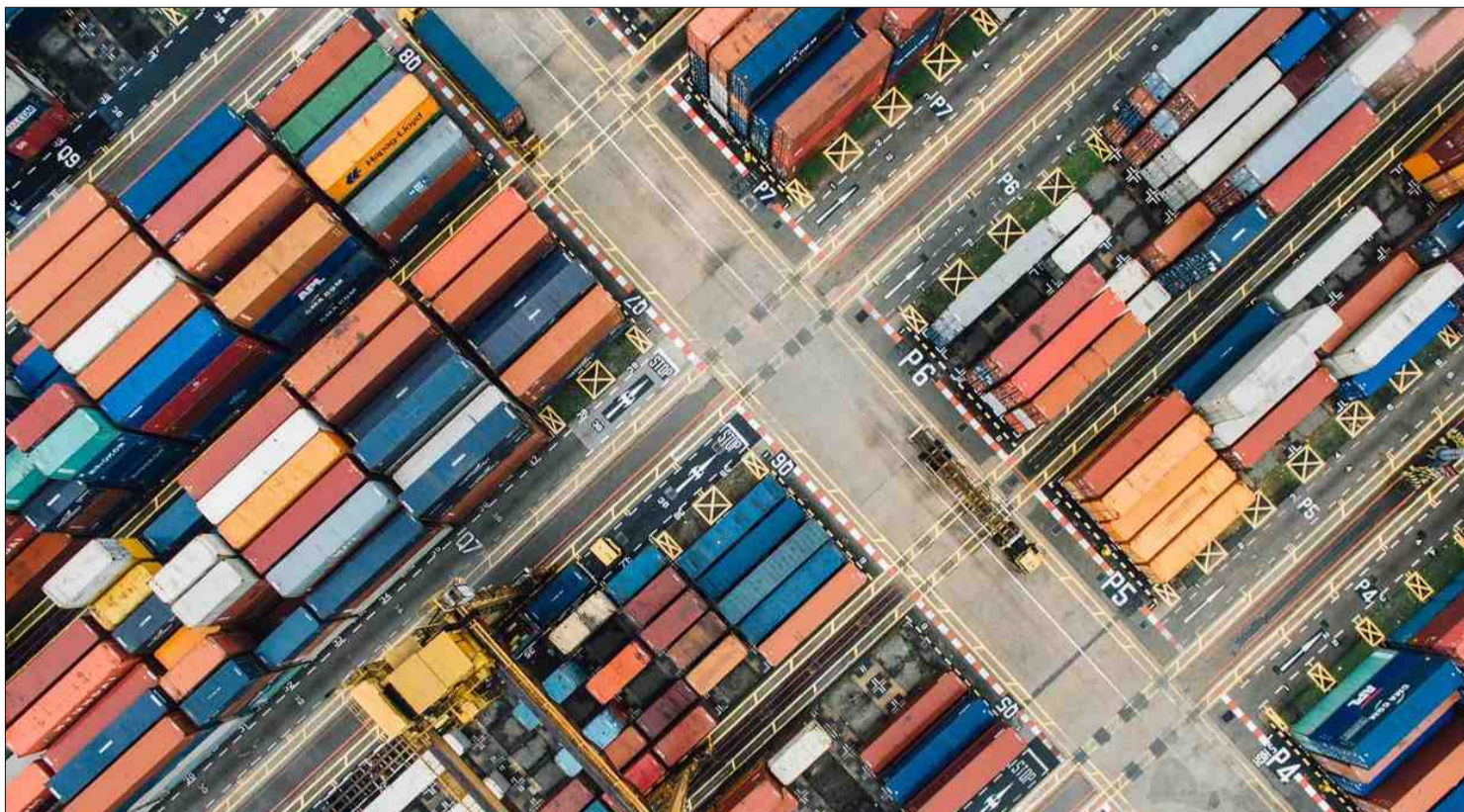
La liberalisaziun dal traffic commercial, iniziada dals pajais ritgs en ils onns 1980, sforza ils pajais povers da sbassar lur tariffas da dazi en stgomi cunter emprims.

Il declin dal bloc sovietic a l'entschatta dals onns 1990 ha anc accelerà il process da globalisaziun cun avrir novs martgads a l'economia internaziunala. Il pensar liberal ha triumfà en bunamain tut il mund, cumprais (en ina tscherta mesira) la China communistica.

Las raschuns da la globalisaziun èn multiplas: Il sbassament da las tariffas da dazi (ellas èn sa sbassadas da 40 % a 5 % en media) ch'han augmentà il traffic commercial; la liberalisaziun dals moviments da chapital che permetta a las interpresas d'investir facilmain a l'ester e da profitar da forzas da lavur bunmartgadas; il sbassament dals custs da traffic aviatic e maritim; il svilup da la telecommunicaziun; la realisaziun da vastas zonas da commerzi liber (Uniu europeica, Mercosur, ALENA, ASEAN); il schlargiamet dal dumber da stadis commembers da l'OMC.

Il mund transfurmà suenter la fin da la Guerra freida

La crudada dal Mir da Berlin è stà il punct culminant simbolic d'in svilup istoric bunamain precipità: da la svelta liberaziun dal communissem sco ideologia dominante en l'Europa Oriental

Il container da vitgira normà ha furnì la basa da la globalisaziun da l'economia. Oz vegnan var dus terzs dal commerzi transcunfinl realisads cun navs a containers.

FOTO: PD

ed en ulteriuras regiuns dal mund. Quai è er stà l'entschatta da la fin da la Guerra freida. La detensiun ch'è suandada ha midà fundamentalmain las relaziuns internaziunales. Sin la confruntaziun dals blocs è suandada la fasa da la globalisaziun che cuzza anc adina.

Global vul dir nagut auter che: cumpliond l'entir mund. Quai correspunda tant en il positiv (sco per exempel barattar las ideas e las opiniuns, la savida e la capacitat, ils bains ed ils servetschs), sco er en il negativ (sco per exempel las periclitaziuns tras la criminalitad internaziunala ed il terrorissem, las malsonas e las epidemias, il traffic da drogas e las destrucziuns da l'ambient).

Globalisaziun na vul dentant betg dir che las relaziuns s'adattian spert e ch'ins vegnia a chattar gia en pauc temp daperut sin il mund las medemas relaziuns. Anzi: ils pievels profiteschon fitg differentamain dal svilup rasant – cunzunt da las tecnologias d'infurmaziun sco er dals martgads libers.

La mobilitad dal chapital augmentada ha manà a gronds transferiments da plazzas da lavur ed ha intensivà il consum da las resursas. En blers lieus ha quai manà ad in gudogn pli aut ed a nova ritgezza, dentant ha quai er stgaffì nova paupradad ed augmentà la dependenza dals investiturs internaziunals.

Malgrà la globalisaziun n'è betg sa sminuida la pendenza dal bainstar tranter ils stadis industrials ed ils pajais en svilup. Ad in pèr dad els èsi dentant reussi da cuntanscher ina creschientscha economica considerabla entras la progressiun d'investiziuns da l'exteriur e l'augment da lur exports e da meglierar qua tras la paja media da la populaziun.

Ma en blers pajais mancan anc las premissas per in'adesiun efficazia a l'economia mundiala. Ina gronda part dals umans na profiteschon betg da la globalisaziun ed adina pli blers emprouvan perquai da mitschar da lur cundiziuns da viver antiquadas. Ils moviments migratorics en pajais ritgs s'augmentan alura er mundialmain dapi onns. Pir cur ch'in minimum da segirezza sociala e la

perspectiva per in avegnir degn da viver è dà en las regiuns paupras, vegn il dumber da quests «viadis da speranza» a tschessar.

Las organizaziuns da commerzi e da finanzas mundialas

Il Fond monetar internaziunal e la Banca mundiala

Il Fond monetar internaziunal (FMI) è vegnì creà il 1944 per garantir la stabilitad dal sistem monetar internaziunal. En la mesadad dals onns 1970 ha el midà ses intent cun accordar emprims a pajais en difficultads economicas. Il FMI pretendia persuenter che quests pajais proseguian ina politica economica liberala cun promover l'avertura dals martgads e la privatisaziun da las interpresas publicas.

La Banca mundiala è vegnida creada il 1945 per finanziar la reconstrucziun suenter la Segunda Guerra mundiala. Sco il FMI è ella sa concentrada alura surtut sin ils pajais en svilup. La Banca mundiala sustegna er numerus projects per diminuir la povradad.

Il FMI e la Banca mundiala vegnan inculpads, surtut dal moviment antiglobalistic, d'augmentar la dependenza dals pajais dal sid cun imponer politicas economicas rigurusas, senza tegnair quint da las particularitads da quests pajais.

L'Organisaziun mundiala da commerzi

Suenter la Segunda Guerra mundiala han las pussanzas occidentals dà la prioritad absoluta al svilup dal commerzi internaziunal. Encurashads tras ils Stadis Unids, èn 23 pajais s'engaschads per ina reducziun progressiva da lur tariffas da dazi e d'alters impediments al traffic commercial. Il 1947 han els stipulà la Cunvegna generala davart las tariffas da dazi ed il commerzi (englais: GATT).

Il GATT ha gè per consequenza ina seria da rundas da negoziaziun. La pli impurtanta da quella è stada la Runda da Uruguay, iniziada il 1986 e terminada cun la creaziun da l'Organisaziun mundiala da commerzi (OMC) a Geneva il 1995.

La Runda da Uruguay ha provocà in sbassament considerabel dals subsidis a l'agricultura e dals obstachels al martgà dals servetschs. La creaziun da l'OMC ha instradà ina seria da conferenzas cun l'intent da cuntinuar cun il process da liberalisaziun.

L'OMC dispona er d'in organ da mediaziun che permetta als stadis commembers da schliar eventuals conflicts en cas d'in surpassament da las cunvegns stipuladas. Il 2002 han per exempel la Svizra e set auters planschiders appellà a quest organ per protestar cunter in augment da las tariffas da dazi americanas sin l'atschal.

Schanzas e privels da la globalisaziun

Aspects positifs

La repartiziun mundiala da la lavur crescha tendenzialmain tenor la teoria dals avantatgs comparativs. Questa teoria, elavurada da David Ricardo il 1817, mussa che mintga pajais ha in interess da sa spezialisar en quai ch'el fa il meglier. Cun stgamiar lur rauba possedan ils pajais la finala dapli bains che sch'els producissan mintgin sezs tut ils bains. La ritgezza globala stuess suandar quel svilup e l'inegualitad tranter las differentas parts dal mund stuess, baud u tard, sa diminuir.

Per s'integrar en il commerzi mundial ston ils pajais povers sviluppar lur infrastruttura e garantir tscherts standards da segirezza. Lur populaziun stuess a la fin pudair profitar da questas midadas.

Aspects negatifs

La concurrenza da forzas da lavur main charas en tscherts pajais ha la tendenza da far sbassar las pajas dals employads pli pauc qualifitgads en ils pajais sviluppads e da chaschunar dischoccupaziun.

La speculaziun succeda sin il champ internaziunal. Tscherts investiturs han ina visiun a curt termin e tschertgan il gudogn immediat. Quai indeblescha la struttura economica da tschertas regiuns.

L'industrialisaziun galoppanta da tschertas parts dal mund (surtut da la China) succeda senza tegnair quint dals donns collaterals (polluziun, explotaziun da tschertas gruppas da la populaziun, surexplotaziun da resursas naterialas).

Las decisziuns prendidas dals acturs principals da la globalisaziun (G8, OMC, FMI, Banca mundiala) stattan sut l'ensaina dals interess da las pussanzas politicas ed economicas; princips democratics sco er aspects socials ed ecologicis èn percenter main decisivs e vegnan savens a la curta. Blers pajais povers vegnan exclus dals process; els na pon savens betg garantir ina segirtad sufficienta als investiturs, e lur martgà n'è betg avunda interessant per intimar interpresas estras da sa domiciliar en quels pajais. Quai augmenta la differenza nord-sid.

Ils effects negatifs da la globalisaziun han fatg nascher moviments antiglobalistics (favuravels ad in'otra globalisaziun). Ils moviments organisads en l'Attac ed il Forum social mundial. Per la plipart da quels è la globalisaziun in fatg, ma els pretendan tschertas mesiras accompagnantas per limitar ils donns laterals. Els postuleschan surtut il return ad ina regulaziun pli severa da vart dal stadi.

Terms impurtants

Economia dal martgà, economia libra: Urden economic en il qual la producziun, la circulaziun economica, ils pretschs ed il consum vegnan reglads sur

il martgà liber.

Dazis protectivs: Supplement sin imports per proteger il martgà indigen da martganzia da l'exteriur e mantegnair qua tras ils products indigen abels da concurrer.

Politica dal commerzi liber: Princip da la politica exteriura d'in stad che pretenda in commerzi internaziunal nundisturbà da dazis ed autras restricziuns. Questa pretensiun deriva dal liberalissem economic en l'Englaterra e sa drizzava l'emprim cunter il mercantilissem, dapi ils onns 1870 cunter la politica da dazis protectivs da stadis da l'Europa e dals Stadis Unids.

Martgà mundial: Il barat internaziunal da martganzias e servetschs ch'è sa furnì en il 20avel tschientaner tras las implicaziuns adina pli stretgas da las economias naziunales. Cuntrari a la politica naziunala da dazis da protecziun suenter l'Emprima Guerra mundiala, han ils stadis industrials, surtut il Stadi Unids, intensivà suenter la Segunda Guerra mundiala il restabiliment d'in martgà mundial liber cun eliminar restricziuns da dazi e da commerzi.

Bretton Woods: Contracts dals 23 da fanadur 1944 davart la fundaziun dal Fond monetar internaziunal e da la Banca mundiala, numnads tenor il lieu da las cunvegns a Bretton Woods en il stadi american da New Hampshire. Introducziun da curs da stgomi fixs visavi il dollar american.

Fond monetar internaziunal (FMI): Fundà il 1945 sut l'egida dals Stadis Unids per segirar ed instituzionalisar ina nova orientaziun e stabilisaziun da las relaziuns economicas internaziunales sin basa da curs da stgomi fixs tranter las valutas convertiblas, cun il dollar sco valuta directiva. Il FMI è daventà in instrument da regulaziun impurtant da la politica monetara e finanziaria internaziunala che dependa fermamain dals interess dals pajais industrials cun gronda forza da chapital; dapi ils onns 1980 actur principal dal management da daivets internaziunal.

Organisaziun mundiala da commerzi (OMC): Quella s'occupa da las reglas davart il commerzi tranter ils pajais. Ella permetta da reglamentar il traffic commercial en in rom multilateral (tranter plirs partenaris). Questas reglas èn vegnidas stabilidas en differentas rundas da negoziaziun tranter ils stadis commembers.

La presentaziun:
Dossier «Globalisaziun».

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=4711
www.chatta.ch

Insunter da l'Organisaziun mundiala da commerzi.

FOTO: © WTO, Jay Louwionx / CC BY-SA 2.0